

ČO ROBIŤ S POHODENOU IHLOU?

POHODENÁ IHLA JE PROBLÉM . . .

Na Slovensku neexistuje systematické riešenie problému pohodených striekačiek. Tento problém často riešia programy výmeny ihiel. Sú to v súčasnosti jediné miesta, kde môžu ľudia injekčne užívajúci drogy priniesť veľké množstvá použitých ihiel. Zároveň pracovníčky programov počas služby v teréne zbierajú injekčné striekačky, ktoré sú pohodené v okolí ich stanovísk. Všetky injekčné striekačky sú následne spálené v spaľovni na náklady programu výmeny ihiel.

Na Slovensku žaden zákon ani právna norma neukladá povinnosť žiadnemu občanovi odstrániť pohodenú injekčnú striekačku, ktorú nájde na zemi. Táto povinnosť nepatriá ani k výkonu žiadného povolania. Podľa pracovníkov/čok prevencie policajného zboru je morálnej povinnosťou každého občana s ohľadom na vlastné zdravie a zdravie ostatných, takýto odpad zlikvidovať.

Problém pohodených injekčných striekačiek často rieši zákon o odpadoch č. 223/2001 Z.z. Tento zákon však hovorí o odpadoch a infekčnom odpade všeobecne, nie je dimenzovaný na riešenie problému pohodených injekčných striekačiek. Podľa §18 tohto zákona sa zakazuje vykonávať skladovanie infekčných odpadov (medzi ktorý patrí aj použitá injekčná striekačka). Zákaz platí konkrétnie pre zdravotnícke a veterinárne zariadenia, netušiaci Mestskej polície prichytia niekoho pri odhadzovaní použitej striekačky, môžu mu uložiť pokutu podľa Zákona o priestupkoch č. 372/1990 Z.z. podľa §47 vo výške do 33€. To však stále nerieši problém, keď pohodená striekačka leží na zemi.

Na Slovensku žaden zákon ani právna norma neukladá povinnosť žiadnemu občanovi odstrániť pohodenú injekčnú striekačku, ktorú nájde na zemi. Je však morálnej povinnosťou každého občana s ohľadom na vlastné zdravie a zdravie ostatných, takýto odpad zlikvidovať.

Možnosťou je postupovať podľa 2. oddielu Zákona o odpadoch. Pohodenú striekačku/striekačky ako infekčný odpad môžeme nahlásiť na Miestnom úrade mestskej časti oddelenia životného prostredia (odd. ŽP). V prípade, že nie je známe, kto tento odpad vytvoril, odd. ŽP v spolupráci s Policajným zborom zistia osobu zodpovednú za umiestnenie odpadu. Táto osoba je povinná odpad zlikvidovať na vlastné náklady. Pokiaľ sa zodpovedná osoba nezistí, odpad zneškodní na vlastné náklady príslušný Miestny úrad odd. ŽP. Toto riešenie je zdľahčené a nerieši aktuálne riziko poranenia sa občanov alebo detí pohodenou injekčnou striekačkou. Zároveň, podľa vybraných Miestnych úradov v Bratislave, sa oddelenia ŽP so žiadostami o likvidáciu pohodených ihiel nestretávajú. Ich reakcie na žiadosť o zlikvidovanie pohodenej injekčnej striekačky môžu byť rôzne. Obvodný úrad životného prostredia v Bratislave sa problémom pohodených injekčných striekačiek doposaľ nezaobrábel, naokoľo je za jeho riešenie zodpovedný mestny úrad mestskej časti (resp. obec). Obvodný úrad ŽP je odôvodnené kontaktovať, len ak sa jedná o nález veľkého množstva použitých injekčných striekačiek.

Riešenie problému pohodených injekčných striekačiek v zahraničí

V Českej republike sú na likvidáciu pohodených injekčných striekačiek školení pracovníci Policajného zboru ČR a Mestskej polície. Občania majú k dispozícii telefónne číslo, kde nahlásia miesto pohodené striekačky. Pracovníci Policajného zboru ČR a Mestskej polície ihly zlikvidujú.

Vo svete sú programy výmeny injekčných striekačiek súčasťou riešenia problému. Výmena ihiel rieši dve oblasti problémov, ktoré s pohodenými injekčnými striekačkami súvisia:

- je miestom, kam možno ihly odovzdať a ihly budú na náklady programu zlikvidované v spaľovni.
- výmena ihiel zníži riziko prenosu HIV, žltáčky typu B a C. Vďaka tomu sa zníži riziko, že pohodená injekčná striekačka bude infikovaná. Zníži sa tak prenos ochorenia pri náhodnom pichnutí sa ihľou.

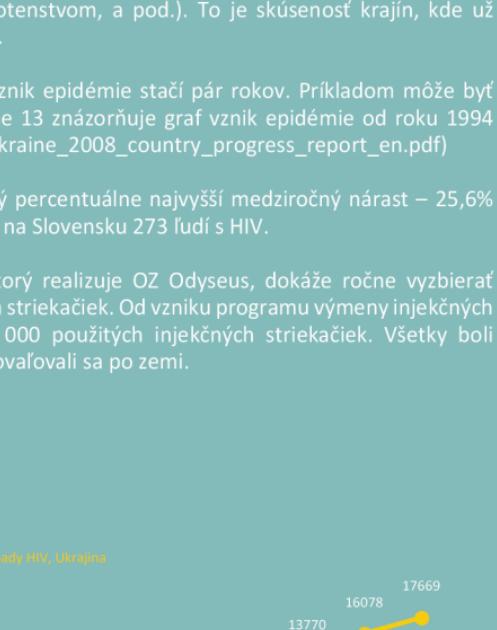
Počet programov výmeny injekčných striekačiek v ČR a v SR:

- Slovenská republika – 1 kontaktné centrum, 7 terénnych programov a 1 možnosť výmeny v Centre pre liečbu drogových závislostí v BA
- Česká republika – 67 kontaktných centier a 56 terénnych programov

V niektorých európskych mestách je možné vymeniť použité injekčné striekačky za sterilné na polícijských staniciach bez strachu z trestného stiahnutia a obťažovania.

Možnosťou je postupovať podľa 2. oddielu Zákona o odpadoch. Pohodenú striekačku ako infekčný odpad môžeme nahlásiť na Miestnom úrade mestskej časti oddelenia ŽP. Toto riešenie je zdľahčené a nerieši aktuálne riziko poranenia sa občanov alebo detí injekčnou striekačkou.

PORANENIE SA IHLOU

Pokiaľ sa často stretávate s problémom pohodených ihiel, je ochrana najmä na vašich pleciach. Medzi účinné stratégie prevencie poranenia patria:

- Kontrola voľne prístupných priestranstiev, kde si chcete sadnúť.
- Pokiaľ máte deti, je dôležité naučiť ich, aby v žiadnom prípade ihly nechytili do rúk, ale vždy zavolali niekoho dospelého. Pri návštive voľne prístupných ihrísk sa odporúča skontrolovať ihrisko či inú hraciú plochu.

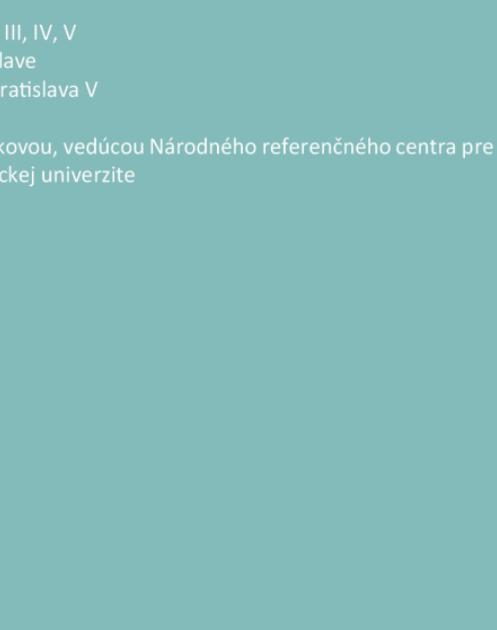
Pri poranení sa ihľou sa každý obáva o svoje zdravie. Je to prirozené. Tento strach dôverne poznajú všetci, ktorí zberajú pohodené ihľy. Naštáťie, nie každé poranenie ihľou sa končí prenosom ochorenia. V rokoch 1998-2003 sa v Prahe poranilo odhadenoj injekčnej striekačkou 113 ľudí a nenakazil sa nikto. Riziko prenosu infekcie pri poranení ihľou bolo podľa jednej štúdie vypočítané nasledovne:

- HIV - 0,3 %
- Hepatitida typu C - 2 %
- Hepatitida typu B - 20 % (iná štúdia hovorí o riziku hepatitidy typu B 6 - 30 %)

Ak sa cítite byť ohrození, môžete využiť možnosť očkovania sa proti hepatitide typu B (ako ochorenia, ktoré sa najčastejšie pri poranení prenáša). Existujú vakcíny len proti hepatitide typu B (cena jednej dávky je cca. 25 €) alebo kombinované vakcíny proti hepatitide typu A a B (cena jednej dávky je cca. 60 €). Na kompletne zaočkovanie sú v prípade Hepatitis B, alebo kombinovanej vakcine potrebné 3 dávky, v prípade Hepatitis A sú nutné 2 dávky.

Naštáťie, nie každé poranenie ihľou sa končí prenosom ochorenia. Pokiaľ máte deti, je dôležité naučiť ich, aby v žiadnom prípade ihly nechytili do rúk, ale vždy zavolali niekoho dospelého. Pri návštive voľne prístupných ihrísk sa odporúča skontrolovať ihrisko či inú hraciú plochu.

AKO ZNIŽIŤ RIZIKO PRENOSU

Situácie, keď nájdete pohodené injekčné striekačky, nie sú príjemné. Napriek ohrozeniu sa niekedy rozhodnete pohodenú injekčnú striekačku zlikvidovať sami. Väčšinou je to v situáciách, kedy chcete chrániť ostatných. Pokiaľ sa rozhodnete ihlu zlikvidovať sami, buďte opatrní! Nezabúdajte, že injekčná striekačka je infekčný odpad. Potenciálne môže byť infikovaná vírusmi (napr. hepatitidy typu B a C, menej často HIV).

Pokiaľ sa rozhodnete ihlu zlikvidovať sami, budete opatrní! Nezabúdajte, že injekčná striekačka je infekčný odpad. Potenciálne môže byť infikovaná vírusmi (napr. hepatitidy typu B a C, menej často HIV).

Prečo sú programy výmeny injekčných striekačiek nenahraditeľné?

- Pretože epidémia HIV nepozná hranice. Ľudia injekčne užívajú drogy sú ohrození vírusom HIV viac ako iní. Ak sa epidémia HIV rozšíri medzi nimi, bude sa šíriť ďalej medzi ľudí, ktorí drogy nikdy neužívali (napr. sexuálnym správaním, tehotenstvom, a pod.). To je skúsenosť krajín, kde už epidémia vznikla ako napr. Ukrajina, Poľsko.

• Pretože vírus HIV sa šíri veľmi rýchlo. Na vznik epidémie stačí pár rokov. Príkladom môže byť Ukrajina. Národná správa Ukrajiny na strane 13 znázorňuje graf vzniku epidémie od roku 1994 (http://data.unaids.org/pub/Report/2008/ukraine_2008_country_progress_report_en.pdf).

• V roku 2008 bol na Slovensku zaznamenaný percentuálne najvyšší medziročný nárast – 25,6% nových infekcií HIV. Ku koncu roku 2008 žilo na Slovensku 273 ľudí s HIV.

- Program výmeny injekčných striekačiek, ktorý realizuje OZ Odyseus, dokáže ročne vyzbierať približne 100 000 kusov použitých injekčných striekačiek. Od vzniku programu výmeny injekčných striekačiek sme vyzbierali viac ako 1 000 000 použitých injekčných striekačiek.

Novy význam HIV, Ukrajina

Program výmeny injekčných striekačiek, ktorý realizuje OZ Odyseus, dokáže ročne vyzbierať približne 100 000 kusov použitých injekčných striekačiek. Od vzniku programu výmeny injekčných striekačiek sme vyzbierali viac ako 1 000 000 použitých injekčných striekačiek.

Zdroje informácií:

- <http://www.virova-hepatitida.cz/aktualne?id=158>, 23.6.2009
- <http://ow.ly/1cJXD>, 23.6.2009
- BURROWS, D. (2002). Ako začať program výmeny injekčných striekačiek? Príručka pre krajinu strednej a východnej Európy a štátu byvalého Sovietskeho zväzu. 1.vyd. Bratislava: Nadácia otvorennej spoločnosti - Open society foundation, 2002. 123s. ISBN 80-968359-3-9

• <http://www.impactednurse.com/?p=334>, 23.6.2009

• <http://ow.ly/1cK39>

• Vyjadrenie pracovníkov prevencie PZ SR I, II, III, IV, V

• Vyjadrenie mestného úradu Bratislava II a Bratislava V

• Obvodný úrad ŽP v Bratislave

• Telefónický rozhovor s RNDr. Danicou Staneckou, vedúcou Národného referenčného centra pre prevenciu HIV/AIDS pri Slovenskej zdravotníckej univerzite

Grafika: Matúš Hnát

www.odyseus.org
odyseus@czodyseus.sk

Publikácia je vlastníctvom OZ Odyseus a žiadna jej časť nemôže byť kopírovaná alebo reprodukovaná bez písomného súhlasu OZ Odyseus.

Vydanie v roku 2010.